

به نام خداوند جان آفرین

آشنایی با ادبیات کودکان

(نظریه‌های نوین ادبیات کودک ۱)

مؤلف: منوچهر علی‌پور

انتشارات وُش

سرشناسه: علی پور، منوچهر

عنوان و نام پدیدآور: آشنایی با ادبیات کودکان. منوچهر علی پور
مشخصات نشر: تهران: واش، ۱۳۹۹. فروست: نظریه های ادبیات کودکان ۱
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۵۱-۴۰-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیا یادداشت: کتابنامه
موضوع: ادبیات کودک - نقد و نظر

رده بندی کنگره: PN ۱۰۰۹

رده بندی دیویی: ۸۰۸۰۶۸

شماره کتابشناسی ملی: ۶۰۸۶۳۵۴

انتشارات واش

انتشارات واش

تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲، دبستان، لیا، نزاد پلاک ۲۶۶ واحد ۲ تلفن: ۶۶۹۶۹۰۵۵
Email: vahab@vahoo.com

آشنایی با ادبیات کودکان

نظریه های ادبیات کودکان ۱

منوچهر علی پور

طراح جلد فاطمه مقدس

لیتوگرافی صدف • چاپ خانه مهارت • صحافی کیمیا

نویت چاپ نخست: ۱۳۹۹ • شمارگان ۵۰۰ نسخه

• شماره نشر ۱۴۷

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۵۱-۴۰-۳

© حق چاپ: ۱۳۹۹، انتشارات واش

قیمت ۲۷۰۰۰ تومان

صفحه	عنوان
۷	پیشینه
۱۰	فصل اول: کلیات - ملاحظات نظری
۱۲	- تعریف ادبیات کودکان
۱۶	- مروری بر تاریخچه ادبیات کودکان در جهان
۲۲	- گذری در پیشینه ادبیات کودکان در ایران
۳۸	- گذری در ادبیات نوین کودکان در ایران
۴۳	- ادبیات عامه و شش‌گانه آن در شکل‌پذیری ادبیات کودک
۵۲	- اهداف، ویژگی‌ها و ضرورت توجه به ادبیات کودک
۵۹	فصل دوم: انواع ادبیات کودکان
۶۳	الف) ادبیات منظوم کودکان
۶۳	۱. لالایی
۶۷	۲. مثل
۷۰	۳. منظومه
۷۷	۴. ترانه‌های عامیانه
۹۰	۵. شعر

صفحه	عنوان
۹۱	ب) ادبیات متنور کودکان
۹۱	۱. افسانه
۱۰۹	۲. داستان
۱۱۷	۱. حکایت
۱۱۹	۲. آینه
۱۲۳	۵. نمایش
۱۳۰	۶. نوشته‌های عربستان
۱۳۵	۷. منابع و مآخذ

پیشینه

ادبیات فارسی این کهن مرز و بوم، با پیشینه‌ای بسیار غنی و ارزشمند، بی‌گمان یکی از شگفت‌آورترین و پرافتخارترین گنجینه‌های فرهنگی و ادبی جهان است و تاریخ ادبیات جهان با آثار گرانسنگ بزرگ شاعرانی همچون فردوسی، خیام، مولوی، سعدی و حافظ و ... آبرو می‌گیرد. و اگر اثر و رجایند، می‌مانند رزمی سرای بزرگ توس، فردوسی، و یا آثار ارجمند راز آشنای بلخ، ملای رومی، نبود بی‌گمان نه تنها، ادبیات ایران‌زمین، برستیغ قلّه‌ی جهان نیست نمی‌درخشید، حتی ادبیات جهان نیز کاستی‌هایی داشت.

اما ادبیات ایران زمین که چونان درخت کهن سال در بر و باری است که در ژرفای فرهنگ دیرسال این دیار ریشه دوانده است، همان اندیشه‌های پاک و بی‌آلایش راد مردانی است که فرهنگ ساز بوده و سترگ‌تر به گسترش فرهنگ ناب این بوم و بر پرداخته‌اند که پژوهش در این زمینه، به گمان من، امری پسندیده و حتی مقدّس است.

ولی ادبیات کودکان، که از دل ادبیات رسمی کشور سربرآورده است، به ظاهر دارای سابقه‌ی کهن نمی‌باشد؛ هر چند بسیاری از شاعران صاحب

سبک پیشین "کودکانه"هایی سروده‌اند، اما هیچ‌گاه برای کودکان، به سخن سرایی دست نزدند و این گونه است که ادبیات کودکان به طور رسمی نمی‌تواند دارای سابقه‌ی درخشانی باشد.

ادبیات کودکان، امروزه بخش وسیعی از ادبیات جهان را تشکیل می‌دهد و شاعران و نویسندگان بزرگی، در این گیتی پهناور برای کودکان قلم فرسایی کرده و آثار برجسته‌ی را از خویشتن به یادگار نهاده‌اند. اما هنوز آن گونه که بایسته و شایسته است، می‌باشد، حَقّش ادا نشده و پژوهش‌های علمی فراوانی در راستای شناسایی و یا، بررسی آن صورت پذیرفته است.

به هر روی، از آن جایی که آشنایی با ادبیات کودکان در این روزگاران بسیار ارزشمند و در عین حال، ضروری می‌باشد، بنابراین تلاش کردم در این جستار گونه، به طور مختصر، نخست از دیدگاه برخی از صاحب‌نظران تعلیم و تربیت به تعریف ادبیات کودکان بپردازم؛ سپس با نگاهی گذرا به تاریخچه‌ی ادبیات کودکان در ایران و جهان، ادبیات نوین کودکان را در ایران بررسی و آنگاه اهداف، ویژگی‌ها و ضرورت توجه به آن را بنمایم.

همین طور، انواع ادبیات کودکان از جمله مواردی است که در این کتاب به آن پرداخته‌ام بدین صورت که نخست ادبیات منظوم کودکان را دسته‌بندی کرده و با نگاهی اجمالی، لالایی، مثل، منظومه، ترانه‌های عامیانه و شعر کودک را واریسی کرده‌ام و تلاش نمودم با ارائه‌ی نمونه‌هایی از آن‌ها، این

گونه‌های منظوم ادبیات کودکان را بهتر بشناسانم و پس از آن، به دسته‌بندی ادبیات مثنوی کودکان پرداختم و تلاش کردم با تعریف مختصری از گونه‌های ادبیات مثنوی کودکان به شناساندن آن بپردازم.

چشم آن دارم، اگر چه این کتاب، مقدمه‌یی است کوتاه در زمینه‌ی آشنایی با ادبیات کودکان، رهگشای تمامی مربیان و معلمان باشد که سعی هم‌راهی‌شان بر آن است تا به گسترش و معرفی ادبیات کودک ایران زمین بپردازند و آن را به دیگران بیاموزانند.

ناگفته نماند در این جدتار کوتاه، راهنمایی‌های استادان بزرگوارم، دکتر قدمعلی سرامی، شاعر، نویسنده و پژوهشگر پرمایه و پر تلاش امروز، همچنین دکتر سید یحیی یثربی، نویسنده و پژوهشگر گرانسنگ و نکته سنج این روزگار، چراغ راهم بوده که پیوسته، به سگزارشان خواهم بود.

منوچهر علی پور